

Θράκης, πολύ πιθανόν παρά τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν, καὶ πόλις Τόνζου ¹⁾ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μεταξύ Ἀπολλωνίας καὶ Περωντικοῦ (νῦν Βασιλικόν) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀστών.

ΕΡΓΙΝΗΣ

*Αρχαίωθ.
Στραβωνίου
- θεοφύλακτος
- 1. 2. 1. 1940
v. 49-53
(14-21)*

Ὁ Ἐργίνης πηγάζων ἐκ τοῦ Μικροῦ Αἴμου (Στράντζας) καὶ διαρρέων τὴν κοιλάδα τῆς Ἀδριανουπόλεως, μετὰ τινὰς ἐλιγμούς πρὸς δυσμὰς, βορρᾶν καὶ πάλιν πρὸς δυσμὰς, ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀριστερὰν δὴ τὴν τοῦ Ἐβρου, ἀπέντι τοῦ χωρίου Ταρσίου (Χαντζιά) εἰς ἀπόστασι μετὰ τοῦ Τυχίου (πρῶην Μπιντικλῆ) καὶ τῶν Ὑψάλων, 54 περίπου χιλιόμετρων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐβρου.

Παρά τοῖς ἀρχαίοις ἦτο γνωστός ὑπὸ τὸ Θρακικόν αὐτοῦ ὄνομα Ἀγριάνης ²⁾. Ἀργότερον δὲ ἔλαβεν τὰ ὀνόματα: Ἐργίνος, Ῥηγινία, Ἐρίγων ³⁾ καὶ Ἐργίνης ⁴⁾, ἐξ οὗ καὶ τὸ Τουρκικόν ὄνομα Ἐρκενε. Ὁ Ἀγριάνης οὗτος εἶναι ὁ ποταμὸς ἐκεῖνος πρὸ τῶν ῥοδῶν τοῦ ὁποίου «ὁ Θρητικὸς Βορέας ἀνερειψάμενος, κεραιωθήσεται Ἰλισσοῦ προπάροιθε χορῶ ἐνὶ δινεύουσιν τὴν Ἐρεθθῆ δα Ὀρεθθίαν λυγαίσις ἐδάμασε ^{περὶ νεφέεσι καλούμας} Ὁ Πλίνιος ⁵⁾ ἀναφέρειν τὸν Ἐργίνον, λέγει ὅτι ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν ἀνακρίβειαν ταύτην τοῦ Πλίνιου, δὲν δυνάμεθα νὰ καταλογίσωμεν εἰς βάρος αὐτοῦ, καθ' ὅσον ὀλίγον μετὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἐργίνου εἰς τὸν Ἐβρον, ἐκτείνεται ἕλος μέγα, εἰς τὸ ὁποῖον, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀπατηθῆ ὅτι ἐξεβαλλεν ὁ ποταμὸς, ὡς νὰ ἐχύνετο ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν θάλασσαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Πτολεμαῖοι, Γεωγραφία III, 11, 3. Πρβλ. Μελετίου, Γεωγραφία, Τόμ. Γ', σελ. 100. Ὁ Albert Dumont (αὐτόθι, σελ. 568), ἀναφέρει καὶ πόλιν Τόνζου ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἀλλ' ἀγνωστὸν που κειμένην.
2) Πρβλ. Ἀγριάνες, λαὸς Θρακικῆς, κατοικῶν περὶ τὴν Ροδόπην. (Στράβωνος VII, 331, 37).
3) Στράβωνος, VII, 331, 49. «Ὁ νῦν ποταμὸς Ῥηγινία ἐν Θράκῃ καλούμενος, Ἐρίγων ἦν καλούμενος».
4) Ὁ Βυζαντινὸς συγγραφεὺς Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκκάττας (7ος αἰὼν) τὸν Ἐργίνην ὀνομάζει: Ἐργινίαν «Ἀφικνεῖται (ὁ Κομεντιόλος) δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἐργινίαν, οὕτω καλούμενον ποταμὸν . . . ». Ἐνταῦθα παρὰ τὸν Ἐργινίαν ποταμὸν, ὑπέστησαν πανωλεθρίαν οἱ Ἀραβες ὑπὸ τοῦ Κομεντιόλου, στρατηγοῦ τοῦ Μαυρικίου τῷ 584 μ. Χ. καὶ ἐξεδιώχθησαν τῆς Θράκης. (Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορικὰ πραγματεῖαι, 1858, σελ. 284).
5) Πλίνιου Φιλικῆ, Ἱστορία, IV, 18, 9.

Οἱ παραπόταμοι τοῦ Ἐργίνου ἀνέρχονται εἰς ἑκατὸν καὶ πλεόν. Τὸ ρέυμα αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ ἐν καιρῷ χειμῶνος, εἶναι ὀρητικώτατον, πλημμυρίζον τὴν ὑπαιθρον χώραν, διενεργουμένης τῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν πέριξ διὰ τῆς μεγάλης λιθοκτίστου γεφύρας, τὴν ὁποῖαν κατεσκεύασεν ὁ Σουλτάνος Μουράτ ὁ Β' τῷ 1427¹⁾

* *

Εἰς τὸν Ἀγριάνην ποταμὸν, μεταξὺ ἄλλων παραποτάμων, χύνονται καὶ δύο ποταμίσκοι γνωστοὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων : ὁ Κοντάδεσδος καὶ ὁ Τέαρος, ἀναφερόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου²⁾. Τοῦ Τέαρου μάλιστα τούτου ἐπαινεῖ τὰ ὕδατα, διηγούμενος τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπους κατὰ τῶν Σκυθῶν τῷ 515 π. Χ.

«Ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου ποταμοῦ τὰς πηγάς, ἐστρατοπέδευσατο, λέγει, ἡμέρας τρεῖς. Ὁ Τέαρος πέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμὸς ἀριστος τὰ τε ἄλλα ἐς ἀκέραια φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀεὶ φέρουσα. Εἰσι δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δύον δέουσαι τεσσαράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ρέουσαι. Καὶ αἱ μὲν αὐτῶν εἰσὶ ψυχραὶ, αἱ δὲ θερμαὶ. Ὅσοι δ' ἐπ' αὐτὰς ἔσθλητος εἶναι εἶναι τὸν Ἡραίου τε πόλιος τῆς παρα Πέρηνθω καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ δυὼν ἡμερῶν ἑκατέρη. Ἐκδιδοὶ δὲ ὁ Τέαρος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν, ὁ δὲ Κοντάδεσδος ἐς τὸν Ἀγριάνην, ὁ δὲ Ἀγριάνης ἐς τὸν Ἐβρον, ὁ δὲ ἐς τὴν θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνω πόλιν».

Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Ἡροδότου μαθάνομεν ὅτι κατὰ τὸ βορειο-ἀνατολικὸν μέρος τῆς Θράκης, ὑπῆρχον δύο ποταμοί : ὁ Κοντάδεσδος καὶ ὁ Τέαρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀγριάνην ποταμὸν. Ὅτι ὁ Τέαρος εἶχε 38 πηγὰς πηγαζούσας ἐκ τῆς αὐτῆς πέτρας, τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν ἦσαν θερμαί, ἄλλαι δὲ ψυχραί, κατάλληλοι διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ψώρας, ἀνθρώπων καὶ ἵππων. Καὶ ὅτι ἀπέιχον ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας (νῦν Σωζουπόλεως) καὶ τῆς παρα τὴν Πέρηνθον πόλεως Ἡραίου δύο ἡμέρας περίπου.

1) Τὴν περίφημον ταύτην γέφυραν κατεσκεύασε Μουράτ ὁ Β' ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰσάκ-βέη, δικικτοῦ τῶν συνόρων τῆς Σερβίας. Φέρει δὲ 173 τόξα καὶ θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν καλλιτέρων μνημείων, τὰ ὁποῖα ἀνήγειρεν οὗτος (Χάμμερ, Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, Γαλλικὴ μετάφρασις, Τόμ. Β'. σελ. 263.

2) Ἡροδότου, ΙΥ, 89—90.

Τόσον δὲ ἠχαραστήθη ὁ Δαρείος ἐκ τῆς παρά τὸν Τέαρον διαμονῆς του, ὥστε καὶ στήλην μαρμαρίνην ἔστησε μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς:

«Τέαρου ποταμοῦ κεφαλαί ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον πα-
 ρέχονται πάντων ποταμῶν καὶ ἐπ' αὐτάς ἀπίκετο ἐλαύνων ἐπὶ Σκύ-
 θας στρατόν, ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώπων,
 ὁ Δαρείος ὁ Ὑστάσπους Περσέων τε καὶ πάσης Ἡπειροῦ βασιλεὺς».

Ἐγκώμιον τῶν ἀρετῶν τῶν ὑδάτων τοῦ Τέαρου ποταμοῦ, πλέκει καὶ ὁ κατὰ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα ἀκμάσας Τοῦρκος γεωγράφος Χατζῆ Κάλφας.

Ἄλλ' ἐκ τῶν ὑπερεκατὸν παραποτάμων τοῦ Ἀγριάνη ποταμοῦ, ποῖος εἶναι ὁ Κοντάδεσδος καὶ ποῖος ὁ Τέαρος;

Κατὰ τὸν αἰοίδιμον Χρ. Σαμαρτζίδην ¹⁾, αἱ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον «δυὼν δέουσαι τεσσαράκοντα πηγαὶ τοῦ Τέαρου, αἱ ὁποῖαι ἀπέιχον ἐξ ἴσου ἀπὸ τοῦ παρά τὴν Πέρινθον Ἡραίου, καὶ τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Ἀπολλωνίας (Σωζουπόλεως), ἀκείνην περὶ τὴν σημερινὴν θέσιν τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, καὶ διὰ ἕνεκα γεωλογικῶν λόγων ἐξέλιπον αὐταὶ συνεπαγαγοῦσαι καὶ τὴν ἀπόθεράσιν τοῦ Τέαρου καὶ Κονταδέσδου, καὶ διὰ αἱ πηγαὶ αὐταὶ μετεβλήθησαν εἰς Σαράντα Ἐκκλησίας, καθ' ἕνα μόνον ὅπ' ὄψει, ὅτι ἐκ τῶν χριστιανικῶν χρόνων αἱ ἰσαμικαὶ πηγαὶ μετεβάλλοντο εἰς ἀγιάσματα καὶ ἐκκλησίαια.

Κατ' ἄλλην γνώμην ²⁾, ἀνασκευάζουσαν τὴν ἀνωτέρω, ὁ Τέαρος καὶ ὁ Κοντάδεσδος εἶναι οἱ ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Μπουνάρ-Χισάρ καὶ Γέννας σχηματιζόμενοι, οἱ ὁποῖοι ἐνούμενοι χύνονται εἰς τὸν Ἀγριάνην ποταμόν.

Κατὰ τὸν Μελισσηνὸν Χριστοδοῦλου ³⁾ παρίσταται ἀνάγκη μεγαλύτερων ἀποδείξεων πρὸς ἀκριβῆ καθορισμὸν τῶν πηγῶν τοῦ Τέαρου. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν γνώμην του, αἱ πηγαὶ τοῦ Τέαρου πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν μᾶλλον εἰς τὰς πηγὰς τῆς Γέννας ⁴⁾, ἐκ τῶν ὁποίων 14 ὑπάρχουν σήμερον ἐντὸς τῆς κώμης, 2 δὲ εἰς δεκάλεπτον ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν. Ἐνισχύει δὲ τὴν γνώμην του ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πη-

1) Νεολόγος Κωνσταντινουπόλεως, ἀριθ. 6554, 26 Ἰουνίου 1891.

2) Κωνσταντινούπολις, Ἀριθ. 119 [1891].

3) Μελισσηνοῦ Χριστοδοῦλου, Ἡ Θράκη καὶ αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, 1887, σελ. 136.

4) Ἡ Γέννα κεῖται Ν. Α. τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, τέσσαρας ὥρας μακρὰν, τὸ δὲ Μπουνάρ-Χισάρ περίπου πέντε.

γῶν καὶ τῆς ἀφθονίας αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι διπλάσια τῶν πηγῶν τοῦ Μπουνάρ-Χισάρ ¹⁾).

Κατὰ τὸν Σκορδέλην ²⁾ ὁ νῦν Τεκέ-δερέσ εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ Κοντάδεσδος, χωρὶς νὰ ἀναφέρει ποῖος εἶναι ὁ Τέαρος

Κατὰ τὸν ἱστορικὸν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Χάμμερ ³⁾, ὁ Τέαρος ἢ Ταίναρος τῶν Βυζαντινῶν, πηγάζων ἐκ Μπουνάρ-Χισάρ καὶ σήμερον ἀκόμη φέρει τὸ ἀρχαῖον ὄνομα αὐτοῦ: Τέαρα-Σουί ἤτοι ὕδατα τοῦ Τέαρου.

Κατὰ τὸν Γ. Λαμπουσιάδην, ⁴⁾ συμφωνοῦντα μετὰ τοῦ ἀρθρογράφου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Χάμμερ, ὁ Τέαρος τοῦ Ἡροδότου εἶναι ὁ ἐκ τῆς κωμοπόλεως Μπουνάρ-Χισάρ πηγάζων ποταμός, ὅπου καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουν ἀφθονοὶ πηγαὶ ψυχρῶν ὑδάτων, ἐξ οὓ καὶ ἡ κωμόπολις Πηγαὶ ἢ Φρούριον ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Τὸ σημερινὸν Μπουνάρ-Χισάρ, προήλθε κατὰ μετάφρασιν.

Παράδεχομενοι ὡς Τέαρον τὸν ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Μπουνάρ-Χισάρ πηγάζοντα, κατὰ συνέπειαν Κοντάδεσδο, ⁵⁾ εἶναι ὁ τὰ ὕδατα τοῦτο ὑποδεχόμενος Καραγατς-δερέ, ὅστις διερχόμενος διὰ τοῦ Λουλέ-Μπουργκάς (Ἀρκαδιουπόλεως) ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀγριάνην. Ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Ἀγριάνη ποταμοῦ εἰς Ἐβρον ἀρχεται, ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω, τὸ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου, τὸ ὁποῖον ἐχώριζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τοὺς Κικόνιας ἀπὸ τῶν Ἀψινθίων, οἱ ὅποιοι, ὡς φαίνεται δὲν ἦσαν καὶ τὸσον ἄλλοι γείτονες. Τοῦτο ἔνεκα ὁ Βιργίλιος ἀναφέρει ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν Κικόνων, ὠργισμέναι διὰ τὴν πρὸς τὴν Εὐρυζίκην ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ Ὀρφέως, τὸν κατασπάραξαν ρίψασαι τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸν Ἐβρον.

3) Χάμμερ, Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἰαλλικὴ μείωφρασις, Τόμ. Α' σελ. 234 ἐν ὑποσημειώσει. Ἀλλαχοῦ, ἐν Τόμῳ Β' σελ. 487, εἰς τὰς σημειώσεις, λέγει, ὅτι ὁ μὲν Τέαρος ὀνομάζεται Τεκέ-δερέ, ὁ δὲ Κοντάδεσδος Κουτσούκ-δερέ.

4) Γ. Λαμπουσιάδου αὐτόθι, σελ. 74.

5) Κατὰ τὸν Μελισσηνὸν Χριστοδούλου, παραδεχόμενον ὡς Τέαρον τὸν ἐκ τῆς Γέννας πηγάζοντα ποταμὸν, κατὰ συνέπειαν ὁ Κοντάδεσδος εἶναι ὁ ποταμὸς Ποργιαλῆ-δερέ, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μικροῦ Αἴμου, κατὰ τὴν κωμόπολιν Σκεπαστόν, καὶ ρέων ἀνατολικῶς τοῦ Τέαρου ρέοντα ξηροπότιμον Μοναστήρ-δερέ, καὶ χύνεται ὀλίγον κατωτέρω εἰς τὸν Ἀγριάνην. (Μελ. Χριστοδούλου, αὐτόθι σελ. 136).

Ὅλας τὰς λεπτομερείας ταύτας ἀναφέρομεν διὰ νὰ ἀποδείξωμεν διχοσφίαν ἢ πολυγλωσσίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν πόση διαφωνία ὑπάρχει μετὰ τῶν ἀρχαιολόγων καὶ γωγράφων, καὶ πόσον δύσκολον εἶναι κατόπιν τοιοῦτου κυκεῶνος γυμῶν νὰ ἐκλέξη τις τὴν ὀρθοτέραν,

Περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Τέαρου καὶ τῆς ἀναθηματικῆς στήλης τοῦ Δαρείου ἔγραψε πραγματεῖαν εἰδικὴν ὁ ἀσσυριολόγος καθηγητὴς ἐν Βερολίνῳ R. Unger τῷ 1915 ἄλλοτε ἔφορος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μουσείων ὑπὸ τὸν τίτλον «Die Dariusstelle am Tearos» μετὰ λεπτομερειῶν καὶ εἰκόνων ἐν: Archäologischen Anzeiger. Μὴ ἔχοντες ταύτην ὑπ' ὄψει, ἀναφέρομεν αὐτὴν ἀπὸ βιβλιογραφικῆς ἀπόψεως.